

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztési szállás:
külső szénutca Sikó-ház, 36 számmal.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyelvenként 3, félre 6 pfrt, külföldre évenként 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhasábos egy sor után
számítandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók u. m. előfizetés, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

SZÉTEKINTÉSEK.

(D) A birodalmi sajtó pár hét óta a hírlapbéllyeg kérdése foglalkoztatja. Legelőbb az Oest. Zeit. huzta meg e kérdés felett a vészharangot, mely lap alkalmasint Warrens ur szép tollából hozott ügyes cikkkel ostromolta ezen tervet; s melyből legelőbb értesültünk, hogy döntőbb körökben indítvány merült fel, hírlapoknak bélyegadó alá vetése iránt.

Ezen kérdés eleve érdeklé a napi sajtót, s az ildomoság terén nem késtek védőokaikat fejtegetni.

Mi halogattuk ez ügyhez szólani, nehogy ez oly fontos, és főként a kisebb tartományok s nemzetiségek irodalmára halált hozó kérdés irányában hirtelenkedők legyünk, s kívántunk bevárni némi megbizonyosodást, bizvást remélvén, hogy az atyáskodó Föltség céljai előtt meg fog rendülni oly indítvány, mely éppen az apró nemzetiségekből álló Ausztriában legkevésbé lehetne gyakorlatinak nevezhető.

Hol még, mint itt, sokkal fontosb feladata a kormányzásnak az, hogy mivelttség által az erkölcsöket szelidíteni, s tudományosság által a miveltiséget terjeszteni igyekezzen; hol pár millióból álló népességek külön tartományi viszonyai, a külön időségi sajtó hatását egyformán veszik igénybe, a tíz-husz millió népességükkel, s hol ha egy tartomány lapját tízezer, a másikat alig 4—500 olvasó tartja fenn, itt oly indítvány visszatartásáról alig lehet kételkedni.

És e reményünkben talán nem is csalatkozánk. Legalább az Augsb. Allg. Zeitung, mely jól szokott értesítve lenni, azzal biztatja journalistikánkat, miszerint nemcsak hogy bélyegadó nem vettetik a lapokra, sőt bizonyosnak állítják, hogy a mostani súlyos postabér is, mely lapjainkat drágítja, meg fog szünetelni. Ezen hír alig orvendeztethet inkább valamely tartományt, mint éppen Erdélyt, melynek alig két millió népességét három nemzetiség képezi, s hol a journalistika a mostani költség és sokat kockáztató helyzetében is, csak némi hazafias, s főként szellemi áldozatkészség alapján tarthatja fenn magát.

A szomszéd moldovai ügy még mind bonyolultabbá kezd válni, mindamellett, hogy Napoleon császárnak osborne-i látogatása s egyezkedéseivel ezen ügy kiegyenlítettnek mutatkozik, sőt Palmerston lord még Ausztria nevében is hajlandó volt biztosításokat nyújtani a választás felfüggesztésének helyeslése mellett.

Am ezalatt a keleti diplomácia erős fejű hőse, az angol követ Redcliffe lord, mindent elkövetett a portánál, hogy az osbornei egyezmény megkötésén, s habár egy sürgöny szerint a porta készen állt a választás felfüggesztésének helyeslése mellett.

TANULMÁNYOK A SZABADBAN.

III.

A természet az újjászületés örökzöldjét már magára ölté; a fáknak pár hét előtt még kopasz galyai friss lombjaikban hirdetik a feltámadás szép és idvezítő tanát, s lombjaik közt a madár-ezrek allelujáját a filemile elhaló csatogása zárja be.

Az ujló természet ártatlan virága a hóvirág (nálunk székegyeknél kakas-mandikónak hívják. Das Schneeglöcklein) és a tavasz erejét hirdető pompás tulipán elszáradt; de helyettük a pásztos zöldjé emelőleg nyílik a szende, halvány ibolya, átlátszó gyenge szára, repülő illatja, mintha mondaná, hogy nem földi, míg a kifejlődött természet teljereje születte plánták az ibolyát eltiporják minden nyom és jel nélkül; elműlik mint épített fellegvár, oda lesz mint szappan-buborék nyom és zaj nélkül.

A virág e költészetét elvevő az illat nélküli tulipán, hogy azt a szende ibolya szelleműl adhassa vissza.

S nincs-e ez így az életben is. Az asszonyról nyert ideálunk képét egy nőben képzeltek meg lehetni, kit ifjúságunk első hevével, ideálunk minden bájaival felruháztunk; azonban jött a valóság, az asszony letörpült, ideálunk elhomályosult, s mint ifjú gondolni szokott, hitünk veszett el az asszonyban. A képzelgés elmúlt s vele az élet egy boldogszaga záródott be; de a szív, az érzés épen maradt, hisz nem a szív szólt, nem az asszonyt, csak ideálunk, minagynak botor szülötét szerettük.

Első csalódás, mely a képzelődés világából a valóságra áthozott, oly szépné mutató a

jelent, a világot, a szeretet és lelkesedés meleg karjai övedzik s csak annak lehet hideg és komor, kiben saját keblének nem volt melege; a jövőt pedig oly szépen festé az ifjúság hanyatló rózsaszín zománcában. De jött a rideg valóság — a mindennapi élet ezer bajával, s ez minket úgy meg hűte, alig vettük észre, hogy minmagunknak sincs már melegünk.

Az ideál elhalta után a képzelgés országából a valóságra visszahozott rendezettebb gondolkodás oly egyedül állónak, oly idegennek mutatá az embert a nagy világ zajában, oly szörnyű magányosnak a házi családok kibékítő mozgása közt.

Az ember oly egyedül állott, minden cél nélkül az életben, minden oszlop és segély nélkül a sors, a végzet játéka és csapása ellen; nem volt kinek örömről beszéljünk; nem volt kinek a bajt elpanaszoljuk, oly szörnyen, egyedül áll az ember a világ bolygó, zúgó tömegében. Ez ürességet a szív érezte, a szív kívánt kielégítettni, nekie kellett valami, mi őt betöltse, mi nekie megfeleljen; egy szív, mely saját dobbanását viszhangozza, egy valami, mi mindene legyen, mint egykor a képzelgés, úgy követelte most a szív jogát; a szív hasonlóját kereste, mely a szó segítségével nélkül megértve szíve dobbanását, azt viszhangozza, s egyik a másikban elhaljon. S a szív, a nélkül, hogy ész vagy szem segítettek volna, ösztönszerűen megtele az ösvényt, melyen haladnia kellett, hogy szíve választottját meglegje.

Kinek nem volt ill virága. Ki ne talált volna egy nőre, kit szíve szeretni parancsolt, kinek szíve dobbanását hallottuk; de hogy milyen, megmondani nem tudtuk, kit szeretnünk kellett, bár mit mondott az ész, bár mit az okosság; de ezeket úgy, mint egyebet, itt nem is kérdeztük, hogy miért? Szerettünk, mert szeretnünk kellett. Ez érzés

nyughatatlanságában annyi gyönyör, ez érzés fájdalmaiban annyi öröm van, elfelejtett az érzés minden bűt, bánatot, földi örömet és kín-cseket, s ha szintén mindennapi kenyérünk hiányzik is, oly téli vagyunk boldogsággal, oly gazdagnak érezzük magunkat, s miért? mert szeretünk. A szép természet, a teremő e magasztos temploma, pompájában oly szépek, oly dicsőnek mutat mindent, oly közel vagyunk éhez, szeretetünk égi eredete oly közel ragad mennyhez.

De mily rövid ideig tart boldogságunk, mily rövid ideig élhetünk a mennyet e földön, mert szeretetünket oly hamar eloltá a földi lét balesete. Ez érzés sokkal inkább magán bitorja mennyei eredetét, hogysen a földön állandó maradása lehetne, s ha szintén soha ki sem alszik s emléke multunk legszebb képe leand, még sem bír elég erőt a föld salakos körülményeivel a harezót kiküzdeni, hanem engedve a viszonyok ólom-nehez elvárhatatlan akadályainak elnémul, elhal minden hang és átok nélkül, csak emléket hagyja hátra, mely hangosan mondja, hogy akkor voltunk legkevésbé földi lények, mikor ibolyát szerettünk.

De a körülmények, melyek a szívet a főnek, az érzést az észnek alárendelték, a szívet is megerepsztették, s már miután a képzelgés a valóságban elmúlt, s miután a szív a földieket írgalmatlan körülményein ketté törté, s még csak a lélek, az ész van hátra, hogy a mindennapi élet közönséges harcát kiküzde; ekkor az ifjúság is elmúlt s belépett a férfikor.

Az ibolya, a tavasz virága nincs többé! s belépett a nyár teljes erejében.

IV.

A rét zománcos zöldjét az érlelő nap melegének egy ihlete magsárgítja; az őserdő

mezni akartuk, az által semmi ellentétbe nem esünk; mert mi e becses lapokban az alkalommal se mondtuk, hogy a gyarmati nádat nagy vámtal ki kell rekeszteni, sőt ellenkezőleg; mert a magasabb vámtal is a birodalom lakosai fizetik; hanem mi azt mondtuk, a belföldt nem tanácsos nehezíteni a külföldi kedvéért.

Bármily jelentékenynek mutatkozzék is a belföldi mesteremberek és iparosok versenye s bármily előmozdító befolyást gyakorolnak is a termelés kifejlődésére és a fogyasztás gyarapítására: befolyásuk mégsem terjedhet ki mindig (bizonyos körülmények között pedig egyáltalában nem) jutányos nyersanyag és félgyártmány (Hal-fabrikát) megszerzésére. Nem is említve a nyersanyagokat, miket mindenkor külföldről kell hozatni, van még egy egész sorozata olyanoknak, melyeknek — ámbár csak időnként — behozatalára vetett vámtal alább szállítása igen jótékonyan hatna a belföldi termelés növelésére. Ide tartoznak mindenek előtt: a vas és a kőszén. Az elsőből mennyit hoznak Angolországból és Belgiumból? Ugyanoda tartozik a félgyártmányok legnagyobb része is, melyek az azokat feldolgozó iparosokra nézve szintén csak... nyersanyagok. Feldolgozott vas és bádóg a gépészre, acél a kőszénre, ezérna vagy fonál a takácsra nézve éppen azon nyersanyagok, melyeket, a nagy piacon nem mindig a fogyasztók szükségletének megfelelőleg kaphatni.

Az előhaladott államok vámrendszereiből láthatni, hogy a nyersanyagok behozatalára igen csekély, vagy ugyiszovala vámtal nem is róttak, a félgyártmányokra csak felette mérsékelt behozatali adót vetettek.

A belföldi verseny egyedül nem pótolhatja, mit a föld megtagad s a munkások életmódjában, az üzletek kezelésében, s a feldolgozás módjában rejli más körülmények eleve lehetlenné tesznek. Ezen körülményeket egyáltalában nem lehet megszüntetni oly szerfeletti védelem által, mely gyakorlatiatlan eszközök megszüntítésénél egyebet nem okoz. Azok való megszüntetését csak az aprólékos tekinteteknek alája nem vetett külföldi verseny eszközölheti.

Említésre méltó még — habár tökéletesen megmagyarázható, — hogy több oldalról oly határtalan fontosságot tulajdonítanak a vámsorok teljes megsemmisítésének, melyeket az ipartörvényvázlat még főtartott, mig ugyan azok a vámréformok fölött pálcázát törnek. De ez abszurdum! — Mentől kevesebb akadálnak van kitéve az egyes iparüzletek, annál nagyobb lesz az egész nép jóléte. — Valamely „szakértő” könyvmodát és betűöntő gyárt egye-

erőteljes reményzöld lombjai a nap melegében megfogyadtak, az ember szorgalmát jutalmazó kalászkok tengerként hullámoznak az aszályt hozó esti szellőtől megingatva, a tavasz dalosa, a kis csalogány elhallgatott, s a fecske már kirepíté fiait, az év költői szaka már elmúlt s minden csak a valóra int, a rét és erdő virágai lehullottak, hogy magvat rejtő hüvelyben, mit a nyárnak kelle megérlelni, bemutassa a nagy természet egy évi munkája eredményét, s mintha az éj se volna olyan mint tavaszkor, mintha hulló csillagai a mulandóságra intenek, minden oly való, minden oly földi, még a nap lehaladó aranyugaraiban is csak aszályt, s a csillagos tiszta kék égből is csak jó időt látunk; nincs-e hát a nagy természetben már semmi, mi a tavasz költészetére emlékeztetne? Im itt egy rózsza, a nyár e pompás, a természet e tökéletes virága, halvány veres színe nem a tulipán tüzes verese, nem az ibolya szelleműt viola-színe, egyik se, hanem valami mind kettőből, levelei nem butyák mint a tulipáné s szára nem hajlékony mint az ibolyaé, s illatát, úgy lételet szúrós tuskéival védi.

A rózsza nem ad költészetet vissza, nem — mert rendeltetést beszél, int a körülte álló gyümölcsös és magvat érlelő erdőben és rében a munkásságra, int tevékenységre, hogy mikor eljön a számlaltó ősz, tetteket tudjunk bemutatni, hogy miért éltünk; célt, mit megközelíteni igyekeztünk, s csak pár perc előtt oly néma, oly üres és ékességnélküli természet, oly hangosan fogja hirdetni az Urnak erejét, oly teljes lesz a szélfelé való haladásban, oly pompás ért kalászaival.

S hányak nem volt az életben ily rózsája, s kinek nincs, annak adjon a sors szép és teljes rózsát.

Gr. T. V.

síve kezelni képes, kétségkívül időt, fáradságot s pénzt kímélhetvén meg önmaga számára, többet nyer és munkája képességét jobban fejlesztheti, ha engedélyezett, szigorlaton keresztül ment polgári nyomdászhoz folyamodni nem kénytelen. Ugyanezen szakértő határozott barátja lenne a csekélyebb vámoknak, ha a külföldi papirt jutányosabban kaphatja a belföldinél.

Az érdekek többet határoznak a sympáthiák fölött az iparvilágban, mintsem hinnők; de éppen mivel a közérdek mindig tekintetbe veendő: a népeik javát ohajtó kormányok egyesek külön érdekeire nem lehet hogy hajtsanak.

A mily kevéssé azonban a belföldi verseny egyedül képes a piacot jutányos kelmével látni el, éppen oly kevéssé lesz független valamely ország a másiktól, ha kelméit maga magának gyártja. Több népek közlekedésében a munka fölőstársának ugyanazon jelentősége van mint az egyes ember iparüzletében s kereskedésében. Sőt egy nép a másiktól függővé lehet, ha az egyik a másiktól oly kelméket vesz, melyeket honn se földje se munkája után nem nyerhet. Amerika például gyapotkivitele által nem csekély mértékben függ Angliától; az angol zugolyfások a szárazföldi takácsoktól, a szársországi takácsok megint Amerikától, Ausztriától s Olaszhtól függenek, mely országok kelleikre kell hogy reflectáljanak, s minthogy ezen országok piacáról semmi áron lemondani nem akarhatnak, ők magok a függőség bizonyos nemébe önként esnek.

Valamint a belföldi szabad verseny vagyis az ipar-szabadság külföldi verseny nélkül a többi nem-iparos osztályok károsításával karöltve jár: éppen úgy szenvednek a többi nem-iparos osztályok, ha a behozatali vámok mérsékelte volta mellett, a belföldi verseny megszorítása az iparszabadságot rekeszti ki. Mert ha mérsékelt a vám, de a bel- verseny nem szabad: úgy megint csak az iparosok nyerne, a nem-iparosok pedig éppen oly drágán fizetnek mindent, mint azelőtt, mert a törvényesen kedvezményezett és a belversenyelt megóvott belföldi iparos bizony a régi „tariffa“ mellett fog megmaradni, ha biztosítottnak érzi magát, hogy ő hozhat ugyan mindent, de annak — a kitől ő hozta a határon túlról — nem szabad itt benn árulni.

Valamely álladalom ipara és kereskedése tehát csak úgy lehet virágzóvá, ha a külföldit és belföldit egyaránt becsatja a belpiacra, kivált oly terményekkel és kelmékkel, melyeket a belföldi kereskedő anélkül is kénytelen a külfölditől hozatni meg. Egy forrásból mindjárt közelebb kapja azután a fogyasztó közönség.

Csak is ily értelemben gyakorlott iparszabadság után remélhetni, hogy nem az eladó fog önkéntes árt szabni a vevőnek, hanem hogy az eladó a vevőtől fog függeni, a mint ez minden világpiaczen történik, hol mégis mind a vevők, mind az eladók jól járnak. A „fesz“ (török sapka) gyártók Alsó-Ausztriában s Csehországban és ezen utóbbi ország üveggyártói s kő- meg üvegtermelői nem csak a monarchia számára dolgoznak, ők nagyon is függenek az Oriens, Német, Frank s Angolhon vevőtől s ha ezen piacok közül vagy egyet elvesztenek, bizonyára a függőséget újból ohajtják, mely előnyükre szolgált.

De ezzel még nincs kimondva, hogy a kelmék és nyersanyagok hozatala kíséretében a függőség kép-

viselve ne lenne. Am az ohajtott sikert hiában várták amaz eszközöktől, melyeket a függőség megszüntetése ellen alkalmaztak s melyeket „védvámok“-nak neveznek. A nyersanyagok fölőstársában való egyenlenséget megszüntetni nem áll halandó hatalmában: még azt sem érhetni el, hogy az ügyesség és leleményes szellem egyaránt legyen fölőstárva az egész világon. Am ha kívánják, hogy ezek bár lehetőségig fejlődjenek, úgy mindenek előtt szükséges: hogy kiterjedett iparszabadság mellett mérsékelt vámok a külföldről szükségelt portékák megszerzését könnyítsék.

Y. Z.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Konstantinápoly, augst. 12-én. — Ma márujra megváltozva ment át a keleti kérdés. A tegnap egy távsürgőnyi irat Thouvenelnek kormánya részéről rendeli, hogy elmenetelt újabb rendeletig függessze fel. Napoleon osbornei látogatása, s ottan Palmerston s Clarendonni tanácskozása, úgy látszik, egy kissé meghűtötték a nagy Napoleon unokájának harczángolt buzgó véré, az angol ködfátyol alatt talán egy jövőnek fenyegető képeit mutatnak neki meg Anglia hóbörgös diplomatai.

Az orosz követ nem utazott el, mint azt előbbi levelemben írtam, s mint azt az itteni lapok is hirdették, s minnek mégis meg kellett volna történni, ha kormányától ellenrendeletet nem kap.

S most mindenki hisz egy békés kiegyenlítésben.

Egy levelemben tengeri rablókról beszéltem, kik az Archipelaguson mutatkoznak, nem kell oly messze mennünk, hogy velek találkozzunk, mert itt a Bosphoruson, Stambul hajótörmött kikötőjében is lehet velek találkozni. Mult pénteken vagy 15 személy felült egy csónakra a kum-kapui kikötőnél, Psamaliába menendők, az uton egy nagy bárkában levő tíz fegyveres rablótól meglámadtatnak, a csónak felfordult, s a segítségre sietők csak tízet menthettek ki, négynek csak hulláját találták, az ötödik, egy gazdag bankár, kinél nagy mennyiségű pénz volt. eltűnt pénztől együtt. Ma a rendőrségnek sikerült elfogni a bátor fieszkókat, s kitűnik, hogy jóniai görögök, s ők azok, kik a stambuli kikötőben oly nagy ijedséget terjesztettek el, hogy éjjelenként minden hajón fegyveres örök őrködtek.

Sahik Effendi, egy kormányi pénztárnok, a szultán Bajazet terén szolgálja által meggyilkoltatott, ki a nála lévő 250 ezer piastert magához véve tovább állott, de a rendőrség kezébe került, s aligha fel nem fog magasztaltatni a napokban.

A Coquette angol fregaton lévő hajósok s a horvátok között mult vasárnap Bujukderben véres összeütközés volt, melynek mindkét részről többen lettek áldozatai.

Görögországból írják, hogy Chalci-i forgó hid (pont tournant), mely Negropontot Atticával összekötöndi, csaknem egészen készen van, s legfeljebb egy hónap alatt a közhasználatnak át fog adatni. Egy görög mérnök felügyelete alatt ezen hid alatt egy 15—16 láb mély csatorna ásatik, mely ha kész leend, akkor a Konstantinápoly és Salonikba menő hajók utja sokat rövidülend, nem kelletvén az Aranyfokot (Cap Doro) megkerülni.

A jóniai parlamentben tárgyaltatott a szigetek Angliától elválása, s Görögthonhozi csatoltatásának kérdése.

Ök inkább szeretnek saját nemzetök alatt kevés szabadsággal megelégedni, mint az idegen alatt sokat élvezni.

A kaukázusi csaták folynak, de mindeddig titok leplezi az ottani eseményeket. Anyit tudni, hogy az orosz kormány elhatározta hogy Kiewből, hol egy 50—60 ezer emberből álló katonai telep van, egy vasutonnal fog Gtomirén, Berdicef, Olividiopolon és Baltán át Odessába menni, hogy a sergek szállítása a vasuton Odessába, s onnan tengeren a Kaukázusba könnyen történhessék. Ez lévén az ut kelet felé is, könnyen megeshetik, hogy a Kaukázus csak ürügy.

A czár egy rendelete szerint e hó 15-től Odessa megszünend szabad kikötő lenni, de azért én nem szünnedek meg barátod lenni.

BAKALUM.

Székel-Udvarhely. Augustus 18-ika. — A tegnap alkonyán mozsaraink hármas üdvölvései hirdették az ő cs. k. apostoli Flge. legmagasb születésének ez évfordulati napján tartandó ünnepély kezdetét. Azután a néphymnus kellemes zenéje villanyozá föl kebleinket. S midőn bekövetkezett a rémesen tornyozó fekete felhők mián koromsötét éj: egyszerre fénytengerben úszott a székel város, hol minden mécs csillogó világában alattvalói őszinte hódolatunknak, szívünk hű érzelmeinek, legforróbb üdvkívánatainknak tisztasága sugárzott. A pompás világítás között legfénylőbben rogyogtak a ker. főnöki lakablakai, és áltánya, s a városház. A világítás megismerlése végett kerületi főnökünk széplaki mgs. P. Horváth Albert ur ő mglá, az itteni cs. k. hivatalnok uraktól kíséretelve, hivatali díszöltönyben sétautat tön utcáinkon. Ma pedig hajnalhasadtakor ismételt mozsárdörgés serkenté föl az ünnepélyek napjára. Félizkor kezdve fogadta kerületi főnök ő mglá a felekezetek lelkészeinek, a hivatali testületeknek, a rom. kath. és ref. gymnasiumok tanárainak, a városi tanácsnak, és a vidéki nemesség képviselőinek ő Flge hasznos és boldog országglása iránti üdvkívánataikat. Tíz óraker ker. főnök ő mglá vezérlete alatt a hivatalok rendjeinek és a polgárságnak nagy tömege, felekezetkülönbség nélkül, előbb a rom. kath. templomba, onnan „Te Deum“ után a ref. egyházba sereglett, hol egy a fejedelem iránti hű ragaszkodásra és jó kívánatokra serkentő egyházi beszéd tartása után buzgó ima emeltetett a Mindenhatóhoz császár ő Flge hosszas és boldog uralkodásáért, és az egész fngs. császári ház virágzásáért. A vallásos szertartások végződöttével fényes lakoma volt ker. főnök ő mglánál, hol a cs. k. hivatalok, az egyházak lelkészei, a vidéki nemesség, és városi polgárság nagy számmal volt képviselve. Ebéd folytán Flgs Urunk ama legmagasb példáját, miszerint minden alattvalóhoz azoknak nyelvén szokta intézni kegyeltjes szavait, derék ker. főnökünk is követvén, édes zengzetű magyar nyelvűnkön mondott szelleműs szavaival áldomásokra hívott föl Császár és Császárné ő Flgőkért, a kis Gizella főhgnőért, az egész fngs. uralkodóházért, és herceg-kormányzónk ő magasságáért. Melyek végül a fejedelem iránti hűséget a nép szeretetével párosítani tudó ker. főnök urérti pohárköszöntéssel viszonzottattak.

Igy ültük meg e napot városunkban a legbensőbb örömmel. Adja Isten, hogy évek során át legyen e nap ily szép örömmünnepe mindnyájunknak! B. A.

Vöröspatak, aug. 5-én 1857. (Adakozás, járóvány nyavalya.) Tisztelt szerkesztőség! Eölszólításomra egy

EUROPÁI VISZONYOK.

Eszmetörődék Erdély történelméhez s illetőleg Rákóczi korához.

Nem a nehéz, nem a viszontagságos idők, hanem, melyek nemes kötelességeket tépnek szét, kicsinyít azok törpítnek le egyedet és nemzetet. Azért, egy nemzet történelmének nem csak hízogó vagy kétségbeeső tényeket kell följegyezni, hanem a körülményeket, a tényeket szembe állítani a nemzet külső és belső életével, hogy az erény és a házag kitűnjek, hogy a történelem a jelennek és jövőnek útmutatója lehessen. A történelemnek lánglélekkel kell felülőtni a különböző korokra szőtt burkok hálózatán, hogy az idők titkainak, lehetőség, vezető szálaira mutathasson, hogy tanát az örökigazság napja ragyoghassa be. Ez az erkölcsi lény célja, joga s egyszersmind tágiathan kötelessége.

Nem akarunk ugyan kijelölt körünkön túlerjeszkedni, de megkívánjuk jegyezni, hogy a magyar nemzet történelme megírásának fénykora — minden eddigi nagy haladásait méltányolva — még hátra van. Vagy tán, valamely nemzet történelme megírásának fénykora elváhatlan magának a nemzetnek fénykorától? Magyarországnak az elválás után a kis Erdély történelme, ha nem is eredményekben, de törekedéseiben oly méltó egy Makaulayszerű lánglélek tollára — mint Angliáé. Ezt önzés, ezt dicsekedés nélkül, de tölünk elzabolhatlan önértéssel mondhatjuk. A mi minket erdélyieket illet, önértéssel mutatunk reá fejedelemünk alatti családi életünkre; hivatkozhatunk világi törvénykönyvünkre, hol a nemzet osztatlanul áll; fölmutathatjuk egyházi törvénykönyvünket, hol a türelem és szeretet vallása azon fokozatában van fölmutat-

va, hová a civilizált Európában még csak századok mulva fog eljutni. Aglia dicsősége: a szerencsés eredmény; Erdélyé a szenvedés erényében van.

Még a különválás előtt vannak a magyar nemzetiség történelmének ragyogó momentumai, melyek születtek, mert a kis Erdélynek hatása volt Magyarországra. Hogy többit ne említsünk, ilyen a Hunyadiak kora. S ezen erkölcsi erő nyilvánulása van leírva Dózsa mozgalmában is, mely a nemzet megbukásának megakadályozására volt az idők méhében fogamozva: de kivételében és következtetésében akaratlannul oly szerencsétlen térré hányatott.

Ily körülmények, külső viszonyokkal kapcsolható jöve, szűlték a Rákoson 1505-ben tartott nevezetes országgyűlést, melynek végzését halhatlan Benkő Józsefünk „Dietae sive rectius Comitatus Transylvaniae“ című munkájában de extraneo Rege nunquam eligendo, anno 1505. in Campo Rákos condito-nak (t. i. decreto) nevez. És itt van letéve Erdély különválása történelmének alapköve. És pedig, Benkő szerint, azon végzés záradéka így következik: „Quas (conditiones) nos Praelati et Barones appensione sigillorum nostrorum, sub veris armis nostris; nos vero Proceres et Nobiles praefati sigillis praebitorum Emerici de Perén Comititis et Palatini; ac Comititis Petri (de sancto Georgio et de Bozin) Judicis Curiae et Wojvodee Transylvani authenticis communiri fecimus.“

De lássuk igen röviden az európai viszonyokat. A római nagy birodalom keleti és nyugotira oszlása után Constantin alatt, ki már Konstantinápolyban lakott, a keleti császárak Itáliában uralkodásának a longobárdok teljesen véget vetettek. Akkori római püspök, István, ki Zakariás után következett, a hódolatoknak erélyesen ellentállott egy ideig; de

Constantin császártól segítség-kérése meg nem hallgatván, István püspök, Pipinushoz nagy Károly atyjához folyamodott. Pipinus István püspököt visszahelyeztette Rómába.

It veszi kezdetét a római szent szék uralma 742-dik évben (Compendium Historiae usque ad tempora Caroli magni Imp. auth. Joanne Clerico).

Hogy az európai hatalmak a római birodalom feloszlása után is sokáig voltak a római császár hűbéresei, jól tudjuk; — valamint azt is, hogy Francia és Németország egész az újabb időkig versenyeztek a római császári méltóságért. Hogy a római szék mind a kettő felett s így Európa felett is mekkora hatalmat gyakorolt, a történelem bizonyítja, — hol föl van jegyezve különösen IV. Adrian, III. VI. Sándor III. Lucian és Orbán, X. Leo a fényes Medicis századjával. Még 1740-ben is, baró Bielfeldnek „Institutions Politiques“ című munkájában ez áll: „A rom. cath. vallást követő minden hatalmak első rangot a pápának adnak, nem mint földi hatalomnak, hanem, mint a keresztény egyház testesült fejének s a Megváltó földön képviselőjének. A pápa cizme: „Szentség.“

(Folytatjuk.)

ADATOK A SZAMOSUJVÁRI VÁRRÓL.

(Egy szorgalmas adatgyűjtőnk jegyzeteiből.)

(Vége.)

Volt szó még 1795. arról is, hogyan lehetne akár Szamosujvárból, akár másutt valahol Erdélyben, örült-házat állítani? Sőt a szamosujvári vár egész belsejéről szakértők által rajzok küldettek fel a magas udvarhoz, de ez a pénz nem léte miatt létesületlen maradt.

Az idők teltevel az ország minden részeiből összegyűlt fegyenczek számára a meglevő helyiségek elegendők nem lévén, a hazai főkor-

mányszek folyamodott az udvarhoz a fiscus részére fenntartott épületeknek szintuge e célra átengedése iránt, mi hosszabb értekezések után végre 1807. meg is lön, a kívánt helyiségek 99 evre, évenkénti 800 pf. haszonbér fizetése mellett átengedődtek.

Megjegyzendő az is, hogy egy 1802-beli udvari intézvényben rendelt volt téve az iránt, hogy a szamosujvári fegyenczházban valamely magán vállalkozó által dolgozóház állítsák fel részint a végre, nehogy a foglyok a dologtalanság által még rosszabbakká legyenek, sőt netalán új bűnökre vetemedjenek; részint pedig, hogy fenntartásuk költségei fedezésére ők magok is némi segítséggel legyenek; a kir. főkörmányszek fel is szőlította e tárgyban az ország lakosait több ízben, de sikertelenül; végre a harmadik ismétlés után b. Bánffy József vállalkozni hajlandó volt, de hirtelen halála meggátolta; később Scharbergi Bedeus Joachim kormány-széki tanácsos ismét egyezkedésekre ereszkedett az udvari cancellariával, de annak hosszadalmas folyama alatt ennek is bekövetkezett halála az ügy folyamot ismét fennakasztotta; szerencsésebb volt ezeknél a gr. Eszterházi Jánosné született b. Bánffy Agnessel tett kísérlet. E böles és honszerető lelkű urhölgynek sikerült az illető kormányhatósággal egyezésre lépni, minek következtében egy a hazai ipart előmozdító közönséges posztó-gyárt állított s azt néhány évig virágzó állapotban fenntartotta, 12 év elteltével azonban némi kedvezőtlen körülmények miatt arról lemondott.

Később 1826. lépések tettek az iránt hogy szür- polkróc és vászon-gyár indíttassék meg, a kellő kézerő a foglyokból állíttván ki; de sikere ennek sem lett.

Ily állapotban érte e várat az 1848—49-diki zavar, így találta a dolgok új rende-

N. N.

K Ü L F Ö L D.

nehány vöröspataki magyar bányász-polgár 9 azaz kilencz ezüst rítót adott a leégett Sófalyi ev. ref. templom számára. Más módot nem találhattam az illető helyre való elküldésre, mint, hogy a tisztelt szerkesztőséghez küldve, fölkérjem a további rendelkezésre. Múltó, hogy az adakozók, minthogy tiszta felebaráti részvétből adakoztak, névszerint megemlítsenek. Dersy Soma 1 fr. Ebergényi Soma 30 kr. Ebergényi Mózes 1 fr. Ebergényi János 1 fr. Molnár Ferencz 20 kr. Barta András 20 kr. Gönczi Ferencz 30 kr. Molnár István 1 fr. Csányi Antal 40 kr. Ebergényi Sándor 2 fr. Kornya György 20 kr. Suba János 20 kr. ezüst pénzben. Isten áldja meg az adakozókat és bányájukat. Tartsa meg Isten bányász-népünkben azon ősi buzgóságot miszerintők minden templom számára a legkésőbb szívesseggel adják felikreiket! A tisztelt szerkesztőség pedig tegye magáévá azon édes kötelességet, hogy az illető esperességet illyelmeztesse e pénz iránt. *) Abruabánya bányavárosban már rég uralkodik a ragályos petecs, de csak a gyermekek között. Eddigelő sok ártatlan lett áldozata, mindennap 2—4-et temetnek. Irhatnék még sokféle ragályos nyavalyáról, melyek inkább az erkölcsöt öldöklők, de félek hogy aztán nem lesz barátja a tehát jobb hallgatni! Orbok F.

KOLOZSVÁRI NAPLO.

* P. Szathmári Károly, kedvelt beszély- és regényíró hazánkba, Pestről a napokban hazarándulván, pár napot körünkben mulatott.

— Heinrich optikus e hó 30-án indult innen oroszországi útjára, előre szállítván nagyszerű optikai készleteit. Átutaztában Marosvásárhelyt teendő pár napig mutatványokat, melyeknek érdekességekről tett közleményeinket úgy hisszük a m.-vásárhelyi közönség bő részvételével személyesen is tapasztalandja.

* Heckenast Gusztáv pesti kiadó könyvtárusnál folyó évi october 1-ső napjától kezdve, ezen cím alatt: „Hazánk“ új időszaki folyóirat jelenik meg, minden hat héten öt ives füzetekben, nagy nyolczadérvnyi alakban. Az egész évi folyam előfizetési ára 5 pfrt postán küldve vagy könyvtárusi uton. Szerkesztő Török János. A program olvasható a „Magyar Sajtó“ 188-ik számában.

* A „Vas. Ujs.“ közlebbi számainak egyikében egy 114 éves, Komáromy Ferencz nevű öreg béres arczképét közli. Ugyanazon számban 15 db arany pályadíjt tűz ki a szerkesztőség egy költői beszélyre vagy tankölteményre, mely a népünk életében legfeljebb nyilvánvaló bünt, vétet vagy hibát vévén alapeszméül, annak mintegy kiirtására céloz. A tárgy és a költészeti nem egészen a pályázókra van bízva, azon kikötéssel, hogy a pályamű népies modorban ugyan, de mégis művészi formában legyen írva. Beküldési határidő f. é. dec. 15-dike. Bírálók: Karsai G., Czuczor G. és Gyulai Pál.

* A „Hölgyfutár“ írja: „Mondják, hogy lelkes hazafiak buzditása folytán egy „Shakspeare-egylet“ van alakulófelen, mely földatául tűzné ki a britt óriás (!) összes műveinek lefordítását.“

— Kolozsvári Dániel úr Bukarestben lakó hazánkba, erdélyi muzeumunk részére, átadott szerkesztőségünkhez, a forgalmi muszka és török ezüst pénzek egy-egy példányát öszevesen tíz darab nagyobb ezüst pénz 36 parát, huszonöt darab apró ezüst pénzt és érmet és 34 darab régi rézpénzt és érmet, mely becses adományt hazafias köszönetünk mellett illető helyre kézbesítünk.

* A „B. P. H.“-nak Pozsonyból aug. 25-ről írják: Tegnap az itteni helyőrség, egyesülve a közeli vidék csapatjaival, Császári Ö Felsége előtt hadgyakorlatot végzett. Vezényelték Herdy tük és Pidoll ezredes. Ö Felsége 7 órakor jelent meg, s avatott szemmel figyelt a harci mozdulatokra. 11 órakor a városba visszatérvén, haladéktalanul elfogadni méltóztatott a legalázatosb bemutatásukat. Az Albert Főherczeg Főkommandyó Ur Ö cs. kir. Fensége által bevezetett cs. kir. udvari méltóságok nyiták meg a sort, s ezeket követék a cs. k. katonaság, clerus, a nemesség, a politikai, igazság- és pénzügyi hatóságok, a megyék és idegen városok küldöttségei, Pozsony városa községtanácsa, a nem catholicus paprág. Pozsonyból és környékéről, Besztercebánya sz. k. bányaváros, a hrynovai üveggyár és a hermannetzi papírgyár küldöttségei (hódolatul adományokkal); továbbá az izraelita cultusközség a főrabbiával, a holitsi, treneseni stb. küldöttségei. Ö Felsége többekhez kegyteljes szavakat intézni és a kérvényeket átvenni méltóztatott. D. u. fél három órakor, midőn az audientiának végük szakadt, Császári Ö Flge a János-téren megsejmelte a megye névvezírekkel együtt álló községeit; örömríadal fogadta és kísérde vissza a palotába. D. u. 4 órakor egy öt tagból álló tuniszi követés, mely urától két tuniszi lovat hozott Császári Ö Felségének ajándékba, audientiát nyert, s a primási palotában átadta urának ajándokát, egy ifju esődört s egy ifju kancsát. 4 órakor nagy udvari ebéd volt. Este 6 órakor a polgári löde részesült legm. látogatásban. A császár a tömeg „éjen“ kiállításait kísérve kocsizott oda s a legtiszteltetlebb édvölzet, tarackkdőre és zene hangjai közt vezetett be. Itt a legmagasb személy számára rendelt, még festetlen cztábla azon kérréssel lön bemutatva, hogy Ö Flge nyitná meg a legm. császári díszlovást. A császár a díszes lőalómásra ment és szabad kézzel kilötte a középpont szögét. Az örömríadal határtalan volt. Midőn az ötödik lövésre a tarackok ujalag ropogtak és a czéljelző az eltalált négyes kört jelezte, ujra kezdődött az éljenzés, s egy agg lövész társaihoz így kiáltott: „Ö Felségetől tanulhatunk valamit.“ Ö Felsége sajátkezüleg beírta nevét „a posonyi lövészalótul új telek- s díszkőnyvébe.“ — Este 8 és 9 óra közt nagyszerű fáklyámenet és éjjele volt, s így végződött az ünnepélyes nap.

Igaztúl lapunk naplójában sajto hibából íratott, hogy a gr. Kemény gyűjteményt 36 szekérral szállították be, e helyet: 6 szekérral, 32 áldában.

*) Ezen nemes adakozást öszevesen 9 ezüst rfrintokat köszönettel vesszük, s kézbesítését kedves kötelességünknek tartva, egyszerűen a gyűjtő érdemes unitarius lelkész ur kezresztényi buzgalma emeljük ki, hogy a testvér reformált felekezetet ezen elpusztult egyháza sorsa iránt ily nemes részvéttel viseltetett. Szerk.

A legujabb indiai tudósítások eléggé leverőleg hangzanak s kevés kílátást nyujtanak arra, hogy ez az ázsiai kegyetlenség minden jeleivel teljes lázadás egyhamar lecsendesüljön. A jól megerősített Delhi még mindig elmentall az ő folyvást erősítést nyerő sipoyi katonáival az ostromlók kised sergének. A mozgalom egész Indián át el van terjedve, csak kevés szipoyi maradt hiven, de ezeknek sem lehet bízni. Az angol családokon elkövetett borzasztó kegyetlenségeket nincs toll, mely lerajzolhatná. Valószin, hogy az audhi és gwalióri csapatok is elpártoltak, az angol tiszteket részint leölték, részint elűzték. A gwalióriak a legerőteljesebbek a Mahrattok közül s példájok elég veszedelmes lehet az indiai népség harciasabb részére.

— Alexandrián keresztül azon tudósítás érkezett volna Párisba, hogy Lahore királyság a fölkölök mellé állott, s ezek egy Delhi ellen intézett rohamot visszavertek, miután sikerült nekik az angolokat hátban megtámadni s nagy vesztéssel elűzni. E hírek azonban hivatalos uton még nincsenek bebizonyítva.

A „Pays“ Teheránból közöl tudósításokat: „Az indusok mellett több ulema egész hídühvel kezdett szónokolni; e propaganda, hacsak a kormány erélye meg nem gátolja, komoly alakot öltethet magára.

Palmerston lordnak parlamenti nyilatkozatai szerint, Persia a békeszerződésben magára vállalt kötelezettségeket még nem teljesíté. Herat még nincs kiürítve, sőt, mint mondják, Persia segély-csapatokat küldött oda. A persa követ Párisban mindent tagad ugyan, de azért tény, hogy Persia részéről a szerződési feltételek még nincsenek mind teljesítve. A persa kormány öszintésége iránt kételyek merültek fel és így a Persiában levő csapatokat egyelőre még onnan vissza nem lehet hívni.

Az angol miniszter-elnök az alsóház aug. 20-ki ülésében tartott beszédét így végzé: „Mi is érezzük a fájdalmat, melyet az Indiából érkezett tudósítások okoztak, nem tagadjuk ezen háboru komoly jelentőségét; de ennek kimenetele iránt bizonyosak vagyunk és lett legyen bár annak politikai vagy vallási oka, Anglia hatalma a lázadást elnyomandja.

Az aug. 22-ki alsóházi ülésben William tábornok kérdé: Igaz-e azon hir, hogy a francia kormány bizonyos menekültek kiadatását kívánta s teljesíteni fogja-e az angol kormány ezen kívánságot? Palmerston lord egykissé gögös és sértő modorban válaszolt a kérdésre—valóban az udvariassághoz, ha akar, elég jól értő lord kimelölőb modort tanusíthatott volna ez alkalommal is a conservativ politika irányában: „A kérdés első felére megjegyzem — úgymond, hogy semmi ilyes kívánság nem lön elénk terjesztve. A második pontra pedig oly feleletet kell adnom, minő azon mentség volt, melyet bizonyos egyházi előljárásság adott elő, hogy miért nem haragoztatott II-dik Károlynak. Az előljárásság ugyanis azzal mentette magát, hogy nincs harangjok. (Kaczáj.) A kormány nincs a törvény által jogosítva, ily kívánságot teljesíteni, ha az elő lett volna is terjesztve. — Ugyanezen nap a házasságlelválási bill harmadszor felolvastatt.

— Londonból írják: Az indiai ügyben szándék van meetingek tartani. Az előkészítő ülésekben imezen pontokban állapodtak meg India lecsöndesítése ügyében: 1.) A királynő vegye fel ezen címet: Hindostan királynője, Pendszab uralkodónője; 2.) A keletindiai társulat eddigi minőségében fenn állni megszűnt; 3.) Indiába teljhatalommal felruházva kir. bizottmány küldessék, a hűdők és mahamedánok elnyomtatását enyhítendő; 4.) Egész Indiában általános bünbocsánát hirdettessék sat. Kílátásik ezen pontokból is a „bekepárt“-nak bárányzelidségű alakja s alig ha beleje fog az angol nép szerelmesedni.

— Párisból írják: A Portaa világ legalkotmányosab országáa volna, ha föl lehetne tenni, hogy egy miniszter változasmindenkor egy jobbrul vagy balrul fölmerülő többségnek a kifejezése. Konstantinápolyban most ujabb benne van nak a miniszteri válságban, s remélik, hogy a muzalman kabinetnek közlebbi mulékony alakulása legalább eltart addig, míg az europai diplomacia különböző töredékeinek ideje lesz a kettészakadt fonalokat ismét összehozni; s közös tanácskozás vagy vitatásban a beteg ember orvoslását ilyen vagy olyan eredményre vezetni. Az europai egységnek teendő engesztelő áldozat, a moldovai régibb választások megsemmisítése, s ujjabb rendelkezése fölött az illetők most már mindnyájan megégyezve látszanak lenni, s az Anglia, Ausztria és Porta részéről engedésnek természetes következménye az, hogy Franciaország részéről is az unioval való hagyás alkalmasint meg fog történni, s ezuttal ismét félre fog tétetni rövid időre ezen ügy, a melynek rendeltetése még nem egyszerű eladni elő europai villongást háboruval vagy háboru nélkül.

Oroszország, mely jelenleg ismét kémlelgeti az ő roppant területének szomszédságait, belsőleg a legkevésbé lehet megelégedve, s az Europában ezuttal remélt viszálynak meghiusultáért vigasztalja magát az ázsiai dol-

gok bonyolódott voltával. China a most inkább mint valaha az ő titkos izgatásainak színhelye, s az ottani háborúnak egész hordereje, s a mennyei birodalomban folyó dolgok fölöl a legpontosabban van értesítve. Nagy szolgálatot tesz neki e részben a pekkingi udvarnál levő missio, vagy papi társoda, a mely tulajdonképpen csak is politikával foglalkodik. E missio feje, Guri archinandrita, a chinai augol háboru kítörésekor, éppen Sz. Pétervárat levén, nagy gyorsan vissza lön küldve államására, természetesen a kellett utasításokkal ellátva. Pekingbe megérkezvén, az akkori viszonyok között még nagyobb figyelemmel lön fogadva mint rendesen, s kétségkívül volt módja, inkább mint akárkinek kimerítő tudósítást küldeni a maga kormányának a chinai dolgok mind állásáról. A tudósítás most érkezett meg Sz.-Pétervárába, s mint hírlík, az abban foglalt közlemények folytán lön egy orosz hajóraj a chinai tengerre indítva. Annyi bizonyos, hogy Oroszország jelenleg jobban van értesítve a chinai ügyek állása fölöl mint Palmerston s Panmure lordok, s ha valaha, most érezheti magát arra ösztönözve, hogy semmit el ne hagyjon, a mi ázsiai hatalmának emelésére szolgálhat az angol rovására.

Ugyan az időben Franciaország is meg fog jelenni China kapuinál a harczterén, mint Anglia szövetségese, még inkább pedig ön érdekében. Foglalat teszen az a ami királyságban, egy Chinának adózó hátsó-indiai országban, mind azért hogy követjének illetlen fogadtatásáért elégtételt vegyen magának, mind pedig hogy a keresztények vérengző öldöztetésért boszut álljon. Alkalmasint találkozni fognak a chinai tengeren együtt az orosz, francia s angol hatalmasságok, nem is említve kedves Jonathan öcsénket, s valamint eddigelé a londoni és párisi sat. kabinetek asztalairól mentek az antipodesekekhez a háborut s békét hirdető végzéseket, jelenleg talán a távol kelethez fűződő érdekek surlódása ottan az europai államoknak egészen uj csoportulását idézheti elő.

— Tunisban ismét véres támadás történt a zsidók ellen, melynek több ember esett áldozatul, s hol még keresztények is veszélyben forogtak sőt az angol consulat is meg lön gyalázva. Az angol kormány, úgy hiszik, gondoskodni fog, hogy a mahomedánok a türelem tanából hathatós leczkét kapjanak.

U J P O S T A.

— Az aug. 26-ki Moniteur szerint a porta a moldovai választások megsemmisítését kimondta, a választói jegyzékek megvizsgálását megrendelte, s azon tul kéthét mulva fognak megtörténni az uj választások. — E szerint csillapodni kezd a konstantinápolyi csörpör, és nem valószínű azon hir, hogy a szultán saját kézíratu levelekkel fordult a tiltakozó követek fejedelmeihez. Távir dai tudósítás szerint a porta ezen elhatározása Redcliffe lord ellenzése daczára történt.

A porta Vogorides kaimakámhoz intézvén a választások iránti parancsot, ebből az tetszik ki, hogy o hű szolgáját csakugyan nincs szándokában letenni. A francia félhivatalos lapok hangjából is ez idő szerint az tünik ki, hogy a francia kormány engedni kész a fejedelemségek egyesítése ügyében, legalább, mint Párisból írják, Napoleon L. nem fog az unio kérdéséből casus belit csinálni.

— Indiából egymásra jönnek a kedvetlen hírek. A „Pays“ szerint bizonyosnak látszik, hogy Lukno, Audh királyság fővárosa, a fölkölök hatalmában van, és hogy az angol csapatok sir Henri Lawrence halála után a fellegvárba vonultak vissza, a hol ostrom alatt vannak. Egyebant a fennebbi francia félhivatalos lapról meg kell jegyezni, hogy az bámulatos mohósággal kapja fel, s közli az Angliára nézve kedvezőtlen híreket.

A „Globe“ szerint a Delhi ostromló táborvonalt már többször metszték át a várból kirohant felkelők.

A persa kormány nem csak nem vonta vissza seregeit Herathból, hanem még erősítést küldött oda. A persiai angol követ eziránt előterjesztést tevén a persa udvarnak, ez azon különös mentséggel állott elé, mikép Persia csak azért küldött ujjabb csapatokat Heratba, hogy Murad Mirza vezér Heratot nem akarván elhagyni, az uj csapatok kényszerítését őt arra. A mentség igen is kopasznak látszik.

Nyílt tér.

Felelet Szöcs Márton urnak.

Ön a „Magyar Futár“ idei 132-dik számában „Nyílt tér“ alatt fölhívja — mint azon lap szerkesztősége egy csillag után megmagyarázza — a „Kolozsvári Közlöny“ érdemes szerkesztőjét, hogy azon Budvárának, ki ez utóbbi lap idei 82-dik számában megjelent udvarhelyi levéllel az ön becsületességére nyilvánosan az elsikasztás undok bünének bélyegét kívánta sútni, igazi nevét tudassa, mert ellene, mint hamis rágalmozó ellen, büntető keresetet akar mozdítani. En a „Futár“ azon számát, a hol önnök ezen igazán válszadt kifejezésekkel spékelt fölvívó levele olvasható, lakhelyemtől néhány hét távollétem mian csak ma láthattam, s rögtön végig néztem a K. Köz. későbbi számjait: ha valjon nyilvánította-e ennek t. szerkesztője azon hamis rágalmozó nevét. S miután meggyőződtem az ellenkezől: mindjárt tollat vévők, hogy nyilvánítsam azt önnök én, s egyszersmind a becsületértésért ön által indítandó keresetnek szükséges némi adatokkal szolgáljak.

Tisztelt Szöcs ur! Ön a „Kol. Köz.“ idei 82-dik számában foglalt udvarhelyi levél eme szavaival: „tavaly a reformatusok közönszina alkalmaival meg rendeztetett volt itt egy muzeum bál, melynek jövedelme több

fogott lenni a mostaninál, de a melynek közlését a „Közlöny“ hasábjain, a muzeum javára tett többi áldozatok között nem vetjük észre? Érti magát nagyon megbántatva. De hát van-e itt szó arról? S még most ön be nem valja, addig kitárta az ön megbízón kívül, hogy azon muzeumból jövedelmét ön vette kezébe; de az nem áll, hogy azt igaz ezime alatt be is szolgáltatva volna. Tekintsünk bár a lapokba! Ön azt mondja a Futárban kiadott felhívásában: „a Kolozsvári Közlöny m. é. 27-dik számában az erdélyi muzeum-egyleti ajánlatok közlése megindítottán, a 12-dik pont alatt saját nevem után ezen összeget is a többi ajánlatok között áll.“ S hát ez volt azon muzeumból jövedelme? Ezt még annak sem lehetett kiköszölni, a ki tudta azon pénznek az ön kezébe alá bízását; mert az említett 12-dik pont alatt ide vonatkozólag az van: „Vida Károly ur bejelenti, hogy lapja szerkesztőségéhez Székely-Udvarhelyről Szűcs Márton ur bekiáltott egy székely-műhelyt 125 pftot, Gyergyó-Szent-Miklósról 45 pftot.“ Ebből ki gondolhatta volna, hogy az éppen a reformátusok közszinájára alkalmával tartott bál jövedelme? Sőt inkább a bejelentés idézett szavainak nem a-e tökéletes értelme, hogy azon 125 pftot Szűcs ur saját zsebéből tette le a nemzet oltárára, a mit Szűcs uról, hazafias nyilatkozatainál s vagyoni állásánál fogva, igen könnyen fel is lehetett tenni? S imé Boudváriak ezen nagy „hűhó“-t okozott ildomos észrevétele tisztán kiderít, hogy a Szűcs Márton ur neve, csak mint azon muzeumból rendezésében egyik résztvevő, ugy csillogtatott jogosan azon 125 pft mellett; és azon észrevétel nélkül, így látszik, a reformátusok közszinájára alkalmával adott bálról soha emlekezett sem lett volna. Már a ki az igazságot minden személyeskedés nélkül napfényre hozta, vajon arra az ön „meggondolt megfogalmazás“ szerű okos, és „nagy malitja“, „hamis rágalmozás“ s t. e. f. szép kifejezései illethetnek-e: ezt ítélje meg a t. olvasó közönség, mely most a dolog tisztábazása után kétségtelenül fel is

jogosítandja Boudvárit az ön szótárából ama szennyes szavak visszautasítására. De neki a piszkolás sem eleménye, sem szokása, s így önkön az eljárását is, miszerint a kérdéses pénz annak valódi alapja megnevezése nélkül küldvén be, a „muzeumból jövedelmét“, Szűcs Mártonnak egy székely-műhelyt tett adományát gyanánt kürtötte ki, a legkímélőbb kifejezéssel, csak egy kis dícsárvá szülte szándékos feledékenységnek nevezte. Különböztetve így kellett volna azt az adományok sorába beiktatni: „Sz. Udvarhelyről Szűcs Márton (ha t. i. becses nevét mulhatlanul betétni kívánta) bekiáltott 125 pftot, mintegy a reformátusok közszinájára alkalmával ottan rendezett muzeumból tiszta jövedelmét.“ Így meg lesz vala előzve minden félreértés. Tartozott volna ön követni mások pl. Antos Ferencz ur gyanúsítandó eljárását, ki a s. sz. györgyi muzeumból tiszta jövedelmét nem csak nem tette saját neve után, mint ön: sőt a bál költségeiről szigorú ellenőrködés mellett számolván, hiteles egyének bizonyítványával igazolta a tiszta jövedelem mennyiségét; még pedig előre, a pénz beküldésekor és minden felhívás várása nélkül. Minthogy pedig ön nem így tette: azért nincs joga rágalmozónak nevezni azt, a ki eljárásával a leplet levonta, és azt ne is utasítsa a Móz. II. k. 23. r. 1. és 7. verseire, mert az sem ezeknek, sem a szentírás más helyeinek ismertetése végett nem szorult önre, és a szentírás parancsok teljesítésében is önt példányul nem veszi. Hanem ha csakugyan a bibliában akart nézni: tanácsos lesz vala levele írása előtt megolvasni a Péld. XXVI. 27-ben ezen igazságot: „a ki vermet és másnak, abba belécsik, és a ki felhajtja a követ, önmagára esik.“

Még egyet! A muzeum számára tett adományokat a muzeum-egyletnek a magas kormány által kinevezett nagyművelőkhöz kellett beküldeni, s az a végre választott organ a Kol. Közlöny hasábjain közölte. És ön így adja okát: „megvalkó bizva a Magy. Futár szerkesztő-

ségéhez felkúldeni, s e megbízásnak mult évi jun. 24-kén költ levelem kíséretében eléget tévők.“ Ugyan, Szűcs ur, hogyan bízhatták volna megönt éppen erre? Hisz: tavaly jun. 24-kén még a „Futár“ nem létezett e világban! Vagy tán ön annak fogantatását tudva, kiszámította születése napját is, s így azon biztos reménnyel indította levelét utnak, hogy míg az Sz. Udvarhelyről Kolozsvárra érkezik, addig megszületett a gazdája is? Látja: mikor az ember az önéhez hasonló ügy mellé keres védeket, sokszor ezekkel még jobban bekeveri magát.

Anyait még a szerkesztői glosszákra megjegyzek, hogy Boudvári a K. Közlönynek éppen nem ingyen példányos előfizető fogója; mire ama lapnak nincs szüksége; hanem hű előfizetője, mit soha meg sem is bánt.

Ezzel ez ügyet annyira befeszítettnek tekintem, hogy többé semmi lehető megtámadásra visszafelélni nem fogok; mert stat. justitia áll az igazság, Szűcs ur, de Boudvári mellett, kinek valódi nevét hogy előre adott szavamhoz híven ön előtt fölledezzem: azt e felelet alá írom. S most tessék a vádpórt beadni!

Sz. Udvarhely, július 31. 1857.

BACZONI ÁDÁM s. k.
székelyudvarhelyi ref. lelkész.

Bécsi börze. Augustus 27-kén. Erd. urbéri papir 80. Magyar urbéri papir 81. Nemzeti kölcsön 84 1/4. Arany darabja 4 fr. 57 1/2 kr. Ezüst 57 1/2.

Talajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

Kivonatban.

A zilah-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 30-ról 1674 sz. a. tudatja hogy Todor Farkasnak magyar baksai birtoka után 453 eft. 57 kr. kárpótlási tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. october 2-áig. Tárgyalása f. é. decemb. 12-én d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 30-ról 7095 sz. a. tudatja hogy Madaras Mária özvegy Zsigmond Lászlónénak dotosi birtoka után 924 eft. 22 1/4 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. october 10-éig. Tárgyalása decemb. 11-kén d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 30-ról 7094 sz. a. tudatja hogy gróf Haller Anna báró Szentkereszti N...nének mezőpeteri birtoka után 1128 eft. 38 3/4 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 10-éig. Tárgyalása f. é. decemb. 11-kén d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 30-ról 7093 sz. a. tudatja hogy Seres Lászlónak szucsági birtoka után 509 eft. 42 1/4 kr. kárpótlási tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 10-éig. Tárgyalása f. é. decemb. 17-kén d. e. 9-kor.

A székely-országi cs. k. törv.-szék f. é. jul. 13-ról 3291 sz. a. tudatja hogy Orbok Mózesnek héjasfalvi birtokaután 471 eft. 11 1/4 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septemb. 26-káig. Tárgyalása f. é. novemb. 26-kán d. e. 11-kor.

A székely-országi cs. k. törv.-szék f. é. jul. 13-ról 3289 sz. a. tudatja hogy Pócsa Jánosnak peselneki és szárazpataki birtoka után 1646 eft. 10 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septemb. 26-káig. Tárgyalása f. é. novemb. 26-kán d. e. 9-kor.

A zilah-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 30-ról 1678 sz. a. tudatja hogy Kis Ferencnek vártelki birtoka után 636 eft. 27 1/2 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. october 2-káig. Tárgyalása f. é. decemb. 11-kén d. e. 9-kor.

A zilah-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 30-ról 1671 sz. a. tudatja, hogy Mezei Charitas aszszonynak *) nagy mon-ufalvi birtoka

*) Németül így van: „der Frau Charistas Mezei.“ De nem lehet tudni, mitéle Charitas és mitéle Mezei?

után 329 eft. 32 1/4 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 2-káig. Tárgyalása f. é. decemb. 5-kén d. e. 9-kor.

A zilah-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 30-ról 1672 sz. a. tudatja, hogy Fodor Józsefnek, Lázárnak, Gáspárnak és Florentinának magyar-baksai birtokuk után 453 eft. 24 kr. kárpótlási tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 2-áig. Tárgyalása f. é. decemb. 9-kén d. e. 9-kor.

A dézs-megyei cs. k. törv.-szék f. é. jul. 11-ről 3250 sz. a. tudatja, hogy gróf Mikes Benedeknek nagy debreci és labfalvi birtoka után 20,841 eft. 41 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septemb. 28-káig. Tárgyalása f. é. novemb. 28-kán d. e. 9-kor.

(2—3)

HIRDETMÉNY

a földterhermentesítési kárpótlási tőkék kirendelése tárgyában.

A szászvárosi cs. k. kerületi törvényszék részéről a földterhermentesítési országos bizottmánytól áterkezett 1857 július 18-án és 25-kén sz. 5914, 5918 és 5948 alatt kelt jogérvényes felszámítási határozat folytán, u. m.

- Várhelyi Tornyá Sámuel ur 7 hold és 480 □ öl szántófölddel bíró 1 telek után 170 frt. 20 kr. tőkeösszege és 1858 januárius 1-jétől 69 frt. 32 krt. járó kamattal.
- Várhelyi Tornyá Ferencz ur 6 hold és 275 □ öl szántófölddel bíró 1 telek után 123 frt. 26 1/4 kr. tőkeösszege és 1858 januárius 1-jétől 45 frt. 7 3/4 krt. járó kamattal.
- Nagy-pestényi öz. Fiat Sára asszonság részére, Nagy és Kis pestényen 2 hold és 1408 □ öl bíró 1 telek után 67 frt. 5 kr. tőkeösszege.
- Nagy-pestényi öz. Fiat Sára assz. részére, Várhelyen 2 hold és 985 □ öl bíró 1 telek után 61 frt. 4 3/4 kr. tőkeösszege.
- Nagy-pestényi öz. Fiat Sára assz. részére, Pancsinesden 10 hold és 572 1/2 □ öl bíró 1 telek után 207 frt. 9 1/4 kr. tőkeösszege.
- Nagy-pestényi özvegy Fiat Sára asszonság részére, Klopotiván 10 hold és 435 □ öl bíró 3 telek után 239 frt. 40 1/4 kr. tőkeösszege és a kárpótlási tőkék kirendelésének végeztelése végett eljárás ezenen megnyitattik. Erre nézve hirdetményi határidőül 1857 october 14-re tárgyalási hatánapul pedig 1857 december 12-kén d. e. 9 órára oly megjegyzéssel tüzetik ki, hogy a hirdetményi határidő elmulasztása és a tárgyalási hatánapról elmaradás ellen, az előbbi állapotban visszahelyezés meg nem engedhető. Ehez képest felszólíttatnak:

1-ör. Azok, kik az elősorolt kármentesített jószágok vagy jogokai igényeket az 1853-dik évi május 29 kén kelt, nyiltparancs főbirod. törvénylap 100 sz. engedélyéhez képp az 1854 augusztus végével lejárt egy évi határidő alatt bíróság elévnyesítették, hogy az iránt magokat igazolják.

2-ör. Azokat, kiket az idézett nyiltparancs engedélyéhez képp az visszaváltási jog érvényesítése végett még hosszabb határidő illet, — hogy ezen igényt okiratokkal támogatva jelentsek be, vagy magokat a per megindítása iránt igazolják.

3-ör. Azok, kik a kárpótlási tőkére, vagy annak kamataira igényt más jogczimból támasztanak, — hogy ebbéli jogaikat érvényesítsék.

4-er. Azon hitelezők, kik követeléseiknek 1856 évi mártius 1-je előtt eszközölt bétáblázása folytán a kármentesített jószágra elsőbbségi jogokat nyertek, — és a kárpótlási tőkéből kielégítéshez igényt akarnak formálni, ezen igényt jelentsek be, — megjegyeztetvén, miszerint ebbéli igazolásoknak és bejelentéseknek a fentebb kitűzött hirdetményi határidő alatt a bejelentés és minden esetrei hitelesített felhatalmazvánnyal ellátandó képviselőjének vezeték és kereszt neveik és lakáshelyük pontos földadása mellett annál bizonyosabban szükség megtörténni, mivel ellenkező esetben mindezen személyek a kárpótlási tőke kirendelése iránti tárgyalásból ki fognak rekesztetni, s az 1. 2. 3-ik pontok alatt kijelletteknek csupán az tartatik föl, hogy netaláni jogaikat csak az ellen érvényesíthessék, kiknek a kárpótlási tőke s kamatai huzásairól joga a tőke kirendelése iránti tárgyalásnál elismertetett.

Vége azok, kik a fentebb meghatározott igazolásukat, vagy bejelentéseket a hirdetményi határidő alatt benyújtatották, ezenen felhivatnak, hogy a kárpótlási tőke kirendelése végett tárgyalásra a fent kitűzött tárgyalási hatánapon ezen bíróság előtt személyesen vagy törvényes meghatalmazottjaik által annál bizonyosabban jelenjenek meg, mivel különben ugy fognak tekinteni, mintha semmi igazolást vagy bejelentést nem nyújtottak volna be; egyuttal értesítelnek az illetők, hogy a fennmilitett tárgyalások a földadóra nézve ideiglenileg felállított országos bizottmány által netalán utólagosan kitűztetett tőkére is figyelem fog fordítatni, és hogy mindazon hitelezők, kik bejelentéseket elmulasztottak, minden ebbéli igényüket a fennmilitett császári nyiltparancs 25-ik §-sa 4-ik szakában elősorolt megszorítások mellett elvesztendik.

A hirdetményi határidő alatt beérkezett igazolások és bejelentések, ugy szintén a lejárt vagy tüstént felmondható adósságoknak a kárpótlási, tőkérei utalása iránti kérvények a hivatalos órák alatt az irodában megtekinthetők lesznek.

Szászváros, augusztus; 10-dik 1857.

A szászvárosi cs. kir. kerületi törvényszék üléséből.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(243)

Szállás változtatás.

(2—3)

Van szerencsém tudatni tisztelt meg bízommal, és a nagy érdemű közönséggel, miképp eddigi szállásomat el hagyva, lakásomat órára vizitczai 230 számú Bányai-féle saját házhoz tettem át és ezentul ottan leszek szerencsés a személyes avagy levél általi megkereséseket elfogadni. Egyszersmind ajánlkozom minden ügyvédi létezők körébe tartozó törvényes és ma-

gán ügyeknek elvállására és lehető pontos és gyors igazítására

Kolozsvárt, aug. 26-kán 1857.

CSULAK DANIEL, országos ügyvéd. s. k.

(242) (5—6)

Haszonbérbe adandó jószág.

Kolozsvártól két órányi távolságra fekvő, mintegy 600 hold terjedelmű, hajdan gróf Mikes Kelemen-féle, részjószág

AJTONBAN,

a jövő 1858-dik év januárius 1-ső napjától kezd-

ve, több évekre haszonbérbe adandó.

Bővebben értekezhetni a tulajdonossal Ajtonban, Kolozsvárt pedig ügyvéd Szentiványi Ferencz ural, külső-szénutczá, 49. szám alatt.

(241) (4—9)

Stein Jánosnál Kolozsvárt és Wittich Józsefnél M. Várhelyt

kapható:

Fichtel, T. E. Beitrag zur Mineralgeschichte von Siebenbürgen.

1-e Theil Nachricht von den Versteinerun-

gen in Siebenbürgen.

2-e Theil, Geschichte des Steinsalzes und der Steinsalzgruben in Siebenbürgen, 2 Theile brochirt f. 60.

A FINOM Társalgó, útmutatás jó társaságokban, névnapj menegyzői s több más társaság körében udvarias beszéd, s udvarias viselkedés szerzésére ára 48 kr.

GYÜRKY A. Szőlészeti és Borászati közlemények, tudomány s gyakorlati tapasztalásnak alapult hasznos utasítások, értekezések, s statisztikai adatok, 6 füzetbe ára 2 ft. 40.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.